

Zaključne ugotovitve 34. Sedlarjevega srečanja urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije in mednarodne razvojne regionalne konference *Inoviranje regionalnih politik in praks*, ki sta potekala v četrtek in petek, 16. in 17. novembra 2023, na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru

Dogodek je potekal v organizaciji Regionalne razvojne agencije za Podravje – Maribor in Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru, Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije in Urbanističnega inštituta Republike Slovenije.

Tema konference je bila preoblikovanje regionalne politike in prakse z ustvarjanjem različnih pristopov, rešitev in politik, ki koristijo regijam in njihovim prebivalcem.

Namen konference je bil odpreti široko razpravo o izzivih, s katerimi se sooča regionalni razvoj v Evropski uniji in zunaj nje, s posebnim poudarkom na vse večjih regionalnih razlikah na področju gospodarskega razvoja, socialne kohezije, varstva okolja in institucionalnega sodelovanja. Konferenca se je osredotočala na vključevanje regionalnih potreb v oblikovanje prihodnjih politik in instrumentov, namenjena pa je bila oblikovalcem regionalne politike in tudi strokovnjakom iz prakse.

Z veseljem ugotavljamo, da so se na vabilo k sodelovanju odzvali akademiki, raziskovalci, svetovalci, predstavniki političnih in drugih organizacij, visokošolskih institucij, študenti in zainteresirani posamezniki. Še posebej smo veseli, da so se dogodku udeležili tudi dr. Aleksander Jevšek, minister za kohezijo in regionalni razvoj, mag. Aša Rogelj, v. d. generalnega direktorja Direktorata za regionalni razvoj pri Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj (v nadaljevanju: MKRR), ga. Valentina Lavrenčič in mag. Lenča Šolar Humerca, predstavnici Ministrstva za naravne vire in prostor (v nadaljevanju: MNVP), ki vodita projekt izdelave regionalnih prostorskih planov (v nadaljevanju: RPP) pri Direktoratu za graditev in prostor, in ga. Helena Štih, predstavnica Ministrstva za kulturo. Zadnjemu se tudi zahvaljujemo za vsakoletno finančno podporo pri izvedbi Sedlarjevih srečanj.

Udeleženci so v okviru plenarnih in sekcijskih predstavitev ter razprave na okrogli mizi poudarili številna vprašanja in dejstva v zvezi z regionalnim razvojem v Sloveniji. Ugotovili smo, da je ozemlje Slovenije naravnogeografsko zelo raznoliko in razdrobljeno. Razdrobljenost smo še povečali z administrativno členitvijo na 212 občin. V družbi in prostoru se kaže polarizacija in zaostajanje določenih območij (npr. stare industrijske regije, obmejna problemska območja), eden izmed razlogov za to je prav gotovo tudi odsotnost regionalnega

načrtovanja v preteklih tridesetih letih. Glede na to je treba ponovno vzpostaviti celovit pogled na regionalni razvoj (statističnih regij in različnih homogenih območij) in nadoknaditi zamujeno.

Ugotovimo lahko tudi, da skladen regionalni razvoj pomeni reševanje številnih problemov, kot so staranje prebivalstva, podnebne spremembe, zagotavljanje dostopnosti do javnih storitev, idr. Pri tem imajo mesta zelo pomembno vlogo, saj so generatorji razvoja na svojem območju. Nujno potrebno pa je tudi aktivno povezovanje s podeželskim zaledjem. Država mora zato nujno zagotavljati vse socialne in ekonomske storitve za prebivalstvo, čemur so namenjeni tudi zakon o skladnem regionalnem razvoju, ki je trenutno v postopku sprememb in dopolnitev, in prizadevanja za kohezijo na regionalni ravni.

Čprav še vedno nimamo pokrajin, bi morali zagotoviti pravočasno pripravo RPP, kar podpirata MNVP in tudi MKRR.

Ugotovitve in sklepi Mednarodne regionalne razvojne konference in 34. Sedlarjevega srečanja

Po mnenju udeležencev letošnje Mednarodne regionalne razvojne konference in 34. Sedlarjevega srečanja je pred nami zgodovinska priložnost, da vzpostavimo RPP. V razpravi smo še posebej poudarili trenutno stanje na področju regionalne politike in razvoja v Sloveniji:

- da imajo regije različne potrebe in potencialne, kar je treba upoštevati na vseh ravneh regionalnega razvoja v prihodnje;
- da so RPP potrebni dokumenti, še posebej v podporo lokalni ravni, saj občine tudi zaradi svoje razdrobljenosti nimajo dovolj virov, da bi skrbele za vse vsebine, ki se navezujejo na razvoj na njihovem območju in seveda širše;
- da je potrebna sinergija med regionalnimi projekti iz regionalnimi razvojnimi programi (v nadaljevanju: RRP) in RPP;
- da tudi na ministrstvih ni dovolj virov, ki bi zagotovili administrativno podporo pri izdelavi RPP.

Sklep

Oblikovali smo skupne sklepe v petih sklopih, ki se navezujejo na povezovanje razvojnega in prostorskega načrtovanja na regionalni ravni, sodelovanje med udeleženci in usklajevanje interesov na regionalni ravni, vsebine, ki jih je treba obravnavati na regionalni ravni, kadrovske težave in financiranje izdelave RPP.

1. Pomen regionalnega prostorskega plana – zgodnje prepoznavanje potreb in priložnosti na regionalni ravni
 - RPP mora biti dolgoročni dokument, ki povezuje razvojno in prostorsko načrtovanje, je torej povezava z RRP in dogovorom za razvoj regij.
 - Treba je dati jasno sporočilo, kakšno korist prinašajo RPP državi in lokalnim skupnostim, za kar je potrebna večja politična volja, da izdelamo in sprejmemo RPP kot povezovalni dokument med razvojnim in prostorskim načrtovanjem.
 - Nujno potrebna je pravočasna in široka razprava o RPP, da bodo njihove prednosti ponotranjili vsi udeleženci v procesu njihove priprave, še posebej odločevalci.
 - RRP in RPP morata podpirati odločevalce in uporabnike.
2. Sodelovanje udeležencev in usklajevanje interesov – zgodnje vključevanje in informiranje udeležencev
 - Treba je uskladiti pristojnosti med državo in lokalno skupnostjo na regionalni ravni in ponovno vzpostaviti zavode za regionalno planiranje.
 - Treba je zagotoviti usklajevanje in sodelovanje med sektorji ter aktivno sodelovanje med vsemi udeleženci v procesu priprave RPP.
3. Vsebina načrtovanja na regionalni ravni – potrebujemo vizijo in voljo
 - Regije morajo oblikovati svoje vizije! Ključno je, da lokalne skupnosti postavijo skupne razvojne cilje regionalnega razvoja.
 - Na regionalno raven je treba prenesti vsebine, za katere ni smiselno, da jih načrtuje država, in tiste, ki jih občine, predvsem majhne, ne zmorejo načrtovati.
 - Cilje sektorskih politik je treba preslikati na območja, na katerih bodo dosegli največje učinke.
 - Vzpostaviti je treba specifične regionalne vsebine in projekte, ki bodo čim bolj prispevali k razvoju posamezne razvojne regije.
 - Zagotoviti je treba ustrezne podatke za načrtovanje na regionalni ravni, predvsem njihovo posodabljanje.
 - Zgotoviti je treba ustrezne strokovne podlage (usmeritve za razvoj krajine, kmetijstva in kmetijskih zemljišč,

urejanje voda, obnovljivih virov energije, ekosistemske storitve, kakovost bivanja, gospodarski razvoj, krepitev identitete idr. na ravni regije), ki bodo zagotovile strokoven in regijam prilagojen RPP.

4. Zmanjšati je treba kadrovske primanjkljaj z vzgojo kadrov za sedanje potrebe in naslednje generacije in prevzeti strateški pristop k vodenju
 - Z ustreznim sporočilom s strani odgovornih institucij in odločevalcev je treba spodbuditi mlade, da se odločijo za poklice, povezane z urejanjem in strateškim načrtovanjem prostora.
 - Dvigniti je treba kakovost prostorskega načrtovanja in vodenja procesov priprave prostorskih aktov.
 - Dvigniti je treba raven odgovornosti tudi za vsebinska, razvojna in druga vprašanja, ne le za vodenje procesov.
 - Usposobiti je treba zaposlene v institucijah na vseh ravneh, še posebej pri regionalnih razvojnih agencijah, ki bodo usposobljeni za vodenje procesov in usklajevanja v procesu priprave RPP.
 - Večji poudarek in podporo je treba dati tudi izobraževalnim programom, ki usposablajo za strateške vidike načrtovanja in programiranja, da bo razvojne dokumente pripravljal usposobljen kader.
5. Potrebno je načrtovanje finančnih virov za izdelavo RPP
 - Treba je zagotoviti dovolj sredstev za regionalni razvoj in izdelavo RPP, tudi z zagotovitvijo sredstev za kadrovske okrepitve pri vodenju procesa izdelave RPP.
 - Delo in napore, ki bodo vloženi v pripravo RPP, je treba ustrezno ovrednotiti in jih tudi primerno nagraditi.

Sklepne ugotovitve je na podlagi panelnih razprav, okrogle mize, sekcijских predstavitev in razprav pripravila ddr. Alma Zavodnik Lamovšek, predsednica DUPPS.

Sklepne ugotovitve so bile poslana vsem prisotnim na Sedlarjevem srečanju, članom DUPPS, ministrici za naravne vire in prostor, ministrici za kulturo, ministru za kohezijo in regionalni razvoj, Skupnosti občin Slovenije, Združenju mestnih občin Slovenije, Združenju občin Slovenije, Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije, Društvu krajinskih arhitektov Slovenije, Društvu arhitektov Ljubljane, Slovenskemu geografskemu društvu, poslanskim skupinam Državnega zbora in splošni javnosti prek kanalov javnega obveščanja (spletna stran, Facebook, Instagram, Newsletter).

.....
 Izvršni odbor Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Ljubljana

E-pošta: drustvo.dupps1@gmail.com